

24. juni 2021

Kommissorium for arbejdsgruppe om ændring af museumslovens bestemmelser på fortidsmindeområdet

Baggrund

Arbejdsgruppens opgave

Arbejdsgruppen skal komme med forslag til konkrete ændringer i museumslovens bestemmelser om beskyttede fortidsminder, der dels vil muliggøre gennemførelse af fysiske formidlingstiltag på fredede fortidsminder, dels løse en række andre udfordringer med den eksisterende museumslovs bestemmelser om beskyttede fortidsminder. I arbejdet skal der løbende foretages en afvejning mellem hensynet til en mere nutidig brug af fortidsminderne, herunder øget mulighed for etablering af formidlingstiltag og tilgængeliggørelse af tiltag for et begrænset antal fortidsminder, og en fortsat beskyttelse af fortidsminderne i Danmark. Relevant forskning og internationale erfaringer, herunder særligt fra de nordiske lande, skal inddrages i det omfang, det er relevant.

Arbejdsgruppen skal undersøge og komme med konkrete forslag til lovændringer med henblik på at håndtere:

1. En styrkelse af hensynet til formidling og tilgængelighed i forbindelse med dispensation til ændringer i beskyttede fortidsminder i henhold til §29e og §29j i museumsloven
2. Større handlerum i relation til bebyggede fortidsminder og fortidsminder i brug
3. Det store omfang af automatisk beskyttede fortidsminder fra det 20. århundrede
4. Etablering af et særskilt klagenævn på kulturarvsområdet.

Afgrænsning af områder i museumsloven, som arbejdsgruppen skal vurdere:

1. Museumslovens § 29 e og j om ændringer i fortidsminder

Museumslovens § 29 e fastsætter, at der ikke må foretages ændringer i fortidsminder, og § 29 j giver kulturministeren (delegeret til Slots- og Kulturstyrelsen) hjemmel til at dispensere / tillade ændringer.

Arbejdsgruppen skal komme med forslag til ændringer af museumslovens §29 e og j, der styrker hensynet til formidlings- og tilgængelighedstiltag i forbindelse med behandling af dispensationer til ændring i beskyttede fortidsminder. Arbejdsgruppen skal tage såvel fortidsminder af national betydning som fortidsminder af mere lokal betydning med i sine overvejelser.

2. Bestemmelserne om bebyggede fortidsminder og fortidsminder i brug

En række fortidsminder er i dag i anvendelse eller omfattet af en bebyggelse, der ikke har relation til det historiske anlæg. En parallel problemstilling gælder også andre typer, fx for historiske broer, der stadig anvendes.

Museumsloven giver kun begrænset mulighed for en lempeligere administration på sådanne lokaliteter. Derfor bliver Slots- og Kulturstyrelsen i mange tilfælde nødt til at håndhæve den generelt strenge praksis for dispensation, også selv om det aktuelle fortidsmindes status og brug kunne tilsige en lempeligere vurdering.

Arbejdsgruppen skal undersøge muligheder og konsekvenser af at indføre et større handlerum i forhold til denne type fortidsminder og komme med konkrete forslag til ændringer i museumsloven.

3. Bestemmelserne om automatisk beskyttelse af synlige forsvarsanlæg i museumslovens bilag 1, kapitel 1

Den gældende automatiske beskyttelse af en række typer af fortidsminder, når de bliver hundrede år gamle, medfører, at der med tiden vil ske en stor automatisk tilvækst af fredede fortidsminder, der ikke nødvendigvis alle er lige væsentlige at beskytte, og ikke har samme kulturhistoriske relevans. Den automatiske tilvækst af fortidsminder kan desuden være til ulempe for borgere, lodsejere, planlæggere og myndigheder. Med det 20. århundredes fortidsminder er der særligt tale om gruppen af synlige forsvarsanlæg fra 1. Verdenskrig og med tiden også 2. Verdenskrig. Hertil kommer bl.a. et stort antal kilometersten.

Arbejdsgruppen skal komme med forslag til, hvordan den store tilvækst af nyere fortidsminder/forsvarsanlæg, der i dag er beskyttet af museumslovens bilag 1, kapitel 1 vil kunne mindskes på en forsvarlig måde. Arbejdsgruppen bør i den forbindelse belyse mulighed og konsekvenser af en evt. ændring af museumsloven, så visse grupper af ”nyere” fortidsminder (f.eks. forsvarsanlæg efter 1865), som i dag er automatisk beskyttet, først omfattes af beskyttelse efter konkret meddelelse på baggrund af en konkret definerings af fortidsmindets kulturhistoriske værdi eller af en gruppe fortidsminder, der tilsammen repræsenterer en særlig kulturhistorisk værdi.

4. Klageadgang, §29t

Miljø- og Fødevareklagenævnets, mangel på medlemmer med faglig viden på det kulturhistoriske område, og dermed manglende faglighed til at træffe afgørelser i kulturarvssager har givet anledning til kritik.

Arbejdsgruppen skal belyse fordele og ulemper ved:

1. at fastholde den eksisterende klageadgang til Miljø- og Fødevareklagenævnet og pege på, hvilke kompetencer nævnet evt. bør suppleres med.
2. at etablere et særskilt Kulturarvsklagenævn og pege på en mulig sammensætning af et sådant nævn i forhold til kompetencer.

Arbejdsgruppens medlemmer

Arbejdsgruppen består af følgende personer:

Keld Møller Hansen, direktør Museum Sydøstdanmark

Lars Chr. Nørbach, direktør Nordjyske Museer

Jytte Nielsen, Museumsleder Museum Thy

Lennart S. Madsen, Enhedsleder arkæologi, Museum Sønderjylland

Anne-Christine Larsen, Museumschef og leder af Trelleborg, Nationalmuseet

Mette Klingenberg, teamleder arkæologi og fredede fortidsminder, Holstebro Museum

Alle medlemmer har baggrund i museumsverdenen og konkret erfaring med museumslovens bestemmelser om beskyttede fortidsminder. Der er taget udgangspunkt i hensynet til en bredde i kompetencer samt hensyn til geografisk og kønsmæssig balance. Formand for arbejdsgruppen vil være afdelingschef Steen Kyed, Kulturministeriet.

Tidsplan for arbejdsgruppens arbejde

Arbejdsgruppen skal træde sammen snarest muligt og afholde op til 4-5 møder frem til udgangen af september, hvorefter arbejdsgruppen afleverer sine anbefalinger og forslag til konkrete ændringer i museumsloven til ministeren.

Sekretariat

Arbejdsgruppen sekretariatsbetjenes af Kulturministeriet.